

pecunia. Decrevit igitur Senatus, ut jus diceretur ex ista syngrapha. Nunc ista habet juris idem, quod cætera, nihil præcipui. Hæc, a me ordine facta, puto me Bruto probaturum; tibi nescio; Catoni certe probabo. Sed jam ad te ipsum revertor. Ain tandem, Attice laudator integritatis & elegantiae nostræ? *ausus es hoc ex ore tuo*, inquit Ennius, ut equites Scaptio ad pecuniam cogendam darem, me rogare? an tu, si mecum esses, qui scribis morderi te interdum quod non simul sis, paterere me id facere, si vellem? *Non amplius*, inquis, *quinquaginta*. Cum Spartaco minus multi primo fuerunt. Quid tandem isti mali in tam ¹⁸ tenera insula non fecissent? non fecissent autem? immo quid ante adventum meum non fecerunt? Inclusum in curia Senatum habuerunt Salaminium ita multos dies, ut interierint nonnulli fame. Erat enim præfectus Appii Scaptius, & habebat turmas ab Appio. Id me igitur tu, cujus mehercule os mihi ante oculos solet versari cum de aliquo officio, ac laude cogito, tu me, inquam, rogas, præfectus ut Scaptius sit? alias hoc statueramus, ut negotiatorem neminem: idque Bruto probaveramus. Habeat is turmas? cur potius, quam cohortes? sumptu jam ¹⁹ nepos evadit Scaptius. Volunt, inquis, ²⁰ principes. Scio, nam ad me Ephesum usque venerunt; stentisque equitum scelerata, & miseras suas detulerunt. Itaque statim dedi literas, ut ex Cypro equites ante certam diem decederent: ob eamque causam, tum ob cæteras, Salaminii nos in caelum decretis suis sustulerunt. Sed jam quid opus equitatu? solvunt enim Salaminii. Nisi forte id volumus armis efficere, ut foenus quaternis centesimis ducant. Et ego audebo legere unquam, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, si tale quid fecero? Nimis, nimis, inquam, in isto Brutum amasti, dulcissime Attice: nos, vereor, ne parum. Atque hæc, scripsi ego ad Brutum scripsisse te ad me. Cognitione nunc cætera. Pro

Ap-

¹⁸ *Tenera*] Hoc est, parum munita; & injuriis opportuna. *Casabonus*.

¹⁹ *Nepos*] Miratur Cicero, cur turmas equitum potius velit Scaptius, quam peditum cohortes, cum in illis alendis majores sumptus facere oporteat: quasque jocans dicit

(ut putamus) *sumptu jam nepos evadit Scaptius*, cum primum avarus ut fenerator a nobis haberetur, nunc repente prodigus & sumptuosus factus est. *Videtur*.

²⁰ *Principes*] Cyprî. *Scio*, *ἀρχαίους*: ex hoc, inquit, judica, &c. *Manut.*

Appio nos hic omnia faciemus: honeste tamen, sed plane libenter: nec enim ipsum odimus: & Brutum amamus: & Pompejus mirifice a me contendit; quem mehercule plus plusque in dies diligo. C. Cælium Quæstorem huc venire audisti. Nescio, quid sit: ²¹ sed... ²² Pammenia illa mihi non placet. Ego me spero Athenis fore mense Septembri. Tuorum itinerum tempora scire sane velim. ²³ *Εὐστρατος* Sempronii Ruffi cognovi ex epistola tua Corcyræ. Quid quæris? invideo potentia ²⁴ Vestorii. Cupiebam etiam nunc plura garrere: sed lucet; urget turba; festinat Philogenes. Valebis igitur, & valere Piliam, & Cæciliam ²⁵ nostram jubebis literis; & salvebis a meo Cicerone.

²¹ *Sed*] *Αἰσχρολογίας*. Quasi innuat Cicero Cælium non venturum, aut tale quid. *Beffus*.

²² *Pammenia*] Sunt negotia illa *Pammenis*, de quibus supra lib. V. sub finem epistolæ. *20. Junius*.

²³ *Εὐστρατος*] Faciam simplicitatem.

²⁴ *Vestorii*] Cui controversia fuerit cum homine tam factio. Vide supra; V. 2. & Fam. VIII. 7. *Manut.*

²⁵ *Nostram*] *Μαλίαν*, *Cæciliam* nostris jubebis literis. *Muret.*

CICERO ATTICO SAL.

III. **E**TSI nil sane habebam novi, quod post accidisset, quam dedissem ad te Philogeni liberto tuo literas, tamen cum Philotimum Romam remitterem, scribendum aliquid ad te fuit: ac primum illud, quod me maxime angebat, (non quo me aliquid juvare posses, quippe res est in manibus: tu autem abes longe gentium: *Πολλά δ' ἐστὶ μεταχρῆμα Νότος* καὶ ἴσθαι κίβηται ἑρπείας ἀλός) obrepfit dies, ut vides, (mihi enim a. d. III. Kal. Sext. de provincia decedendum est) nec succeditur. Quem relinquam, qui provincia præsit? Ratio quidem, & opinio hominum postulat fratrem: primum, quod videtur esse honos: nemo igitur posterior. Deinde, quod solum habeo Prætorium. Pontinius enim ex pacto & convento (nam ea lege exierat) jam a me discesserat. ² Quæstorem nemo dignum putat: etenim est levis, libidi-

¹ *Πολλά δ' ἐστὶ μεταχρῆμα Νότος* καὶ ἴσθαι κίβηται ἑρπείας ἀλός] Multos vero in medio autem voluit factus lati maris. Proverb. ingen

intervallum: & multa in medio. *Quædams*.

² *Quæstorem*] Cælius nondum venerat. *Mecinium* igitur intellige. *Manut.*

bidiosus, ³ tagax. De fratre autem primum illud est: persuaderi ei non posse arbitror: odit enim provinciam: & hercule nihil odiosius, nihil molestius. Deinde, ut mihi nolit negare; quidnam mei sit officii? cum bellum esse in Syria magnum putetur, & id videatur in hanc provinciam erupturum; hic praesidii nihil sit; sumptus annuus decretus sit; videaturne, aut pietatis esse mea, fratrem relinquere; aut diligentiae, ⁴ nugarum aliquid relinquere? Magna igitur, ut vides, sollicitudine afficior, magna inopia consilii. Quid quaeris? ⁵ toto negotio nobis opus non fuit. Quanto tua provincia ⁶ melior? decedes cum voles; nisi forte jam decessisti: quem videbitur, praeficies Thesprotiae & Chaoniae. Nec dum tamen ego Quintum conveneram; ut jam, si id placeret, scirem, possentne ab eo impetrari: nec tamen, si posset, quid vellem habebam. Hoc est igitur ejusmodi. Reliqua plena adhuc & laudis & gratiae, digna iis libris quos dilaudas. Conservatae civitates; cumulate Publicanis satisfactum: offensus contumelia nemo; decreto iusto & severo perpauca; nec tamen quisquam ut queri audeat. Res gesta digna triumpho, de quo ipso nihil cupide agemus; sine tuo quidem consilio certe nihil. Clausula est difficilis in tradenda provincia: sed haec Deus aliquis gubernabit. De urbanis rebus scilicet plura tu scis; sapius, & certior audis. Equidem doleo, non me tuis literis certiore fieri. Huc enim odiosa afferebantur de Curione, de Paulo: non quo ullum periculum videam stante Pompejo, vel etiam sedente; valeat modo: sed mehercule Curionis & Pauli meorum familiarium vicem doleo. Formam

³ Tagax] Sic emendat Cujacius noster. Unde autem ducta sit vox tagax, in promptu est. Significatione quadam obscura: quod si cui est, discat ex Festo, cujus haec verba sunt, Tagax, surnunculus a tagendo dicitur: cuius vocabuli Lucilius meminit: Et mutone manum prescribere posse tagacem. Dicebant autem tago, veteres, pro, tago. Laminius. Ita quoque ex Tornasiano Badius. Alii, Jalex: alii, rapax.

⁴ Nugarum aliquid] Levem hominem Medicinum. Non pius, si fratrem relinquo: non diligens, si quaerorem, rei militaris ex-

perrem. Manutius.

⁵ Toto negotio nobis opus non fuit] Id est, toto hoc negotio carere nos oportuit, nullamque provinciam huius partem attingere. Sic infra: Totis igitur literis nihil opus fuit: quod est: Proflus scribendum non fuit. Manutius.

⁶ Provincia] Epirotica negotiatio. Man. ⁷ De Curione, de Paulo] C. Scribonio Curione tribuno plebis, L. Emilio Paulo consule, utroque Caesaris causam defendente, accepta grandi pecunia. Idem.

igitur mihi totius Reipublicae, si jam es Romae, aut cum eris, velim mittas; quae mihi obviam veniat, ex qua meingere possim, & praemeditari, quo animo accedam ad urbem. Est enim quiddam, advenientem non esse peregrinum atque hospitem. Et, quod pene praeterii: Bruti tui causa, ut saepe ad te scripsi, feci omnia. Cyprii numerabant: sed ⁸ Scaptius centesimis, renovato in singulos annos fenore, contentus non fuit. Ariobarzanes non in Pompejum prolixior per ipsum, quam per me in Brutum, quem tamen ego ⁹ praestare non poteram: erat enim rex perpauca; aberamque ab eo ita longe, ut nihil possem nisi literis; quibus pugnare non destiti. Summa haec est. Pro ratione pecuniae liberatus est Brutus tractatus, quam Pompejus. Bruto curata hoc anno talenta circiter centum: Pompejo in sex mensibus promissa cc. Jam in Appii negotio quantum tribuerim Bruto, dici vix potest. Quid est igitur, quod laborem? Amicos habet meras nugas, Matinium, Scaptium; qui, quia non habuit a me turmas equitum, quibus Cyprum vexaret, ut ante me fecerat, fortasse succenseret; aut quia praefectus non est, quod ego nemini tribui negotiatori; non C. Vennonio, meo familiari; non tuo M. Lanio; & quod tibi Romae ostenderam me servaturum; in quo perseveravi. Sed quid poterit queri is, qui, auferre pecuniam cum posset, noluit? ¹⁰ Scaptio, qui in Cappadocia fuit, puto esse satisfactum. Is a me tribunatum cum accepisset; quem ego ex Bruti literis ei detulisset, postea scripsit ad me, se uti nolle eo tribunatu. Gavius est quidam; cui cum praefecturam detulisset Bruti rogatu, multa & dixit, & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodii ¹¹ canis. Is me nec proficiscentem Apameam prosecutus est; nec, cum postea in castra venisset, atque inde discederet, num quid vellem, rogavit; & fuit aperte mihi nescio quare non amicus. Hunc

Tom. VIII.

M m

ego

⁸ Scaptius] Lib. V. 21. VI. 1. 2.

⁹ Praestare] Praestare aliquem dicimus, cum efficiamus, ne quid is committat fecus, quam volumus; ut ad Q. Fr. Ego Messallum Caesaris praefectum. Manutius.

¹⁰ Scaptio] Fuerunt enim duo Scaptii amici Bruti: unus negotiator in Cilicia, &

praefectus Appii in Cypro; alter negotiator in Cappadocia. Popma.

¹¹ Canis] Scio canis posse defendi ex historia: mihi tamen magis placeret causa, ut est emendatum in libro viri doctissimi. Ursinus.

ego si in praefectis habuissem, quem tu me hominem putares? qui, ut leis, potentissimorum hominum contumaciam nunquam tulerim, ferrem hujus assecla? etsi hoc plus est quam ferre, tribuere etiam beneficii aliquid & honoris. Is igitur Gavius, cum Apameae me nuper vidisset Romam proficiens, me ita appellavit: (¹² Culleolam vix auderem) Unde, inquit, me jubes petere cibaria praefecti? Respondi lenius, quam putabam oportuisse, qui aderant; me non instituisse iis dare cibaria, quorum opera non essem usus. Abiit iratus. Hujus nebulonis ¹³ oratione si Brutus moveri potest, licebit eum solus ames; me aemulum non habebis. Sed illum eum futurum esse puto, qui esse debet. Tibi tamen causam notam esse volui: & ad ipsum haec perscripsi diligentissime. Omnino (soli enim sumus) nullas unquam ad me literas misit Brutus, ne proximè quidem de Appio, in quibus non inesset arrogans, ¹⁴ ἀξιοῦντων aliquid. Tibi autem valde solet in ore esse,

¹⁵ Granus autem

Non contemnere se, & reges odisse superbos:

in quo tamen ille mihi risum magis, quam stomachum movere solet: sed plane parum cogitat, quid scribat, aut ad quem. Q. Cicero puer legit, ut opinor, & certe, epistolam inscriptam patri suo. Solet enim aperire, idque de meo consilio, si quid forte sit, quod opus sit sciri. In ea autem epistola erat illud idem de sorore, quod ad me. Mirifice conturbatum vidi puerum. Lacrymans mecum est questus. Quid quaeris? miram in eo pietatem, suavitatem, humanitatemque perpexi: quo majorem spem habeo, nihil fore aliter ac deceat. Id te igitur scire volui. Ne illud quidem praetermittam: Hortensius filius fuit Laodiceae ¹⁶ gladiatoribus flagitiose & turpiter.

¹² Culleolam] Fam. lib. XIII. ep. 47. scribit ad L. Culleolum provinciae praefectum: sed hic alium, nullius pretii hominem, videtur intelligere. *Manus.*

¹³ Oratione] Alii legunt operatione: Bonfilius, obratione: Junius, ratione.

¹⁴ Αξιοῦντων] Alienam a familiari consuetudine.

¹⁵ Granus] Granus, inquit, quem potentiores despiciabant, ipse se non contemne-

bat, sed plurimi faciebat: idemque reges oderat superbos, hoc est, magnates illos, qui ipsum despectui habebant. Hic Cicero sibi pares sunt Granii Luciliani, ut Bruti factum, & arrogantiam recundat, usurparque versus Lucilii, quos in ore frequenter Atticus habebat. *Bofius.*

¹⁶ Gladiatoribus] Hoc est, cum ludii gladiatorii cederent Laodiceae. *Græv.*

ter. Hunc ego patris causa vocavi ad cenam, quo die venit; & ejusdem patris causa, ¹⁷ nihil amplius. Is mihi dixit, se Athenis me expectaturum, ut mecum decederet. Recte, inquam: quid enim dicerem? Omnino puto nihil esse quod dixit. Nolo quidem; ne offendam patrem, quem mehercule multum diligo. Sin fuerit meus comes, moderabor ita, ne quid eum offendam, quem minime volo. Haec sunt; etiam illud. Orationem Q. Celeris mihi velim mittas contra ¹⁸ M. Servilium. Literas mitte quamprimum. ¹⁹ Si nihil; nihil fieri, vel per tuum tabellarium. Piliae, & filiae salutem. Cura, ut valeas.

¹⁷ Nihil amplius] Ad cenam vocavi, quod esset Hortensii filius: alius eum officio non sum prosecutus, ne pater, cui scio odiosum, inivisumque esse, moleste ferret. *Manus.*

¹⁸ M. Servilium] De repetundis accusatum. Ep. 8. lib. VIII. Fam. Corrad.

¹⁹ Si nihil] Si nihil sit, inquit, quod scribas, volo tamen mihi nunties vel per tuum tabellarium, nihil fieri. *Bofius.*

CICERO ATTICO SAL.

IV. TARSUM venimus Nonis Junii. Ibi me multa morerunt: magnum in Syria bellum; magna in Cilicia latrocinia; mihi difficilis ratio administrandi, quod paucos dies habebam reliquos annui muneris: illud autem difficillimum; relinquendus erat ex senatus-consulto, qui praesfet. Nihil minus probari poterat, quam Quæstor Mescinius. Nam de Galio nihil audiebamus. Reversissimum videbatur fratri cum imperio relinquere: in quo multa molesta, discessus noxer, belli periculum, militum improbitas, sexcenta praeterea. O rem totam odiosam! sed haec fortuna viderit: quoniam consilio non multum uti licet. Tu, quando Romam salvus, ut spero, venisti, videbis, ut soles, omnia, quae intelliges nostra interesse; in primis de Tullia mea: cujus de conditione quid mihi placeret scripsi ad Terentiam, cum tu in Graecia esses: deinde de honore nostro. Quod enim tu abfuisse, vereor ut satis diligenter actum in Senatu sit de literis meis. Illud praeterea ² μουσικώτερον ad te scribam; tu sagacius olabere.

M m 2

¹ De conditione] De nuptiis.

² Μουσικώτερον] Secretius.

bere. ³ Τῆς δάμπτου μὲ ὁ ἀπελάττει (οἶδα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι κερῶν, ἔξ ἂν ἀλογόλογον παρεφθέγγετο, πεφρακένου τῶς ἴψους ἐν τῆς ἀπῆς ἢ κωμάρχων τῆ Κροτωνιάτι τυραννοκτόνῃ. Δέδοικα δὲ, μὴτι νοήσης. Eis dñtas τὸ το δὴ δευτε-
 λάρηθ, τὰ λατὰ ἔκρυψάλισι. Non quo tantum quantum vereor scribere. Tu autem fac ut mihi tua literæ volent ob-
 viæ. Hæc festinans scripsi itinere, atque agmine. Piliæ, & puella Cæcilia bellissimâ salutem dices.

³ Τῆς δάμπτου] Uxoris mee libertus (no-
 mi) quis est mihi dudum e ver-
 bis, que inconsiderate effusichat, turbasse cal-
 culos, ex coemptione bonorum Crotoniata tyran-
 nicide, hoc est, T. Annii Milonis, qui Clo-
 diam occidit. Timeo, no id adhuc non intel-
 lexeris. Unus nimirum hoc ubi consideraveris,
 reliqua in tuto pone.

CICERO ATTICO SAL.

V. NUNC quidem profecto Romæ es, quo te, si ita est, saluum venisse gaudeo. Unde quidem quam diu ab-
 fuisti, magis a me abesse videbare, ¹ quam si domi esses. Minus enim mihi meæ notæ res erant, minus etiam publicæ. Quare velim, etsi, ut spero, te hæc legente aliquantum ta-
 men viæ processero, tamen obvias mihi literas quam argu-
 tissimas de omnibus rebus crebro mittas, in primis de quo scripsi ad te antea. ² Τῆς ξυγκόρης τῆς ἐμῆς ὁ ἔκλελάττει, ἔδοξέ μοι θυμῷ καταπέλλων, ἔ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοις ἔ τῶς λέ-
 οχῆς. ὑπὸ τι πεφρακένου τῶς ἴψους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τῆ Κροτωνιάτι. Hoc tu indaga, ut soles; ast hoc magis. ³ Εἴξ ἄετος ἐπιπλόφῃ τευχῶν παρέδωκεν μῶν κδ, μη, οφειλημάτων
 Κα.

¹ Quem si domi esses] Quam si esses Ro-
 ma: & tamen minus a me abctas, in Gra-
 cia cum esses. Manus.

² Τῆς ξυγκόρης] Uxoris mee libertus, visus
 est mihi sepe garriens & errans in conciliabulis
 & circulis, quodam modo conturbasse ratio-
 nes in bonis Crotoniata.

³ Εἴξ ἄετος] Ex urbis septuagillis manibus
 (id est, Roma) Camillo edidit (Philotimus
 libertus uxoris meæ) rationes XXV. minu-
 rum, & XLVII. minarum aris alieni (ab
 uxore scilicet contrahi) sequi debere XXV.
 minas ex bonis Crotoniaticis (hoc est Milo-
 nis) & Chersoniticis (in Chersoneso exactis).

XLVII, & quatuor ex hereditariis, quas
 adierit, redigerit his sexcentas & quadragenas,
 se canas aris illius alieni ut obolum quidem
 distulisset, cum iam deberetur a Cal. secundis
 incusi: libertum autem eius, qui idem, quod
 Conovis pater (Timotheus) nomen habebat,
 nihil curasse. Primam igitur hoc, omnia ut
 seruentur: alterum, ut ne usuras quidem ne-
 gligas, quo debentur ex die supra posito. Per
 eos dies, quibus illum pertuli, magno in ri-
 more fui. Venerat enim explorandi causa, si
 que aliquid sperabat: qua spe frustratus obit
 temere; sic fatuus: Concedo, Turpe est diu
 manere, &c. ex Hom. Iliad. B. 298.

Καμίλλῳ, ἐαυτὸν τε οφειλοντα μῶν κδ, μη ἢ Κροτωνιατικῶν,
 ἔ ἐκ ἢ Χερσονησιατικῶν μ η κ, μῶν κληρονομίαις χμ, χμ, ἔ
 τῶν δὲ μὴδὲ ὀβολῶν ἀγλύσταδ, πῶντων οφειληθέντων τῆ
 δαύτερος μῶν τῆ νεμλίαι. Τὸν δὲ ἀπελάττει αὐτῶ, ὅτι ὁ
 μῶντων τῶ Κόνωνθ πατεῖ, μὴδὲ ὀλοχρῶς πεφρονημένῃ.
 Ταῦτα ἔν κερῶν μῶ, ἵνα πάντα σώζηται. ἄλλῶν δὲ, ἵνα μὴδὲ
 ἢ τῶν ὀλοχρῶς ἢ ἀπὸ τῆς προκκευῆς ἡμέρας. Οὔτως αὐ-
 τῶν ἡρέγκαιθ σφόδρα δέδοικα. Καὶ γδ παρῶ κερῶς ἡμέας καταπε-
 λάρηθ, καὶ τι ἔξδὸν ἐλπίσαις. Ἀπογνῶς ἢ ἀλόγως ἀπέτη, ἔ-
 πειτῶν εἶκα. αἰχρῶν τοῖ δηρὸν τε μῶν: meque objurgavit vete-
 re proverbio, ⁴ τὰ μῶ δίδόμην. Reliqua vide, & ⁵ quan-
 tum fieri potest, peripiciamus. Etsi annuum tempus prope
 jam emeritum habebamus: dies enim xxxiii erant reliqui:
 sollicitudine provinciæ tamen vel maxime urgebamus. Cum
 enim arderet Syria bello; & Bibulus in tanto mœrore suo
 maximam curam belli sustineret; ad meque legati ejus, &
 Quæstor, & amici literas mitterent, ut subsidio venirem: et
 si exercitum infirmum habebam: auxilia facere bona, sed ea
 Galatarum, Pisdarum, Lyciorum (hæc enim sunt nostra
 Gæcilia) tamen esse officium meum putavi; exercitum habere
 quom proxime hostem, quoad mihi præesse provinciæ per se-
 natum-consultum liceret. Sed, quo ego maxime delectabar,
 Bibulus ⁶ molestus mihi non erat; ⁷ de omnibus rebus scribe-
 bat ad me potius: & mihi decessionis dies ⁸ κεληθότος obre-
 pebat: qui cum advenerit, ⁹ αὐτῶ κερῶν κλημ, quem præficiam,
 nisi Calvus Quæstor venerit; de quo adhuc nihil certi habe-
 bamus. Cupiebam mehercule longiorem epistolam facere: sed
 nec erat res, de qua scriberem; nec joculari præ cura poteram.
 Valebis igitur, & puellâ salutem Atticulæ dices, nostræque
 Piliæ.

CI-

⁴ τὰ μῶ δίδόμην] Proverbium hoc ita
 suppleri ex Platonis Gorgia potest: τὰ μῶν δι-
 δόμεν ἀναγκῶν δέχουσαι, que dantur necesse
 est accipere. Ernestus.

⁵ Quantum fieri potest] Lego, quantum
 potest, possit. Nos est, &c. Bolus Baluzia-
 nus.

⁶ Molestus] Non rogabar, ut subsidio ve-
 nirem. Fam. lib. II. ep. 17. Manus.

⁷ De omnibus rebus] Ut de filii augura-
 tu, aliisque rebus, potius quam de bello.

⁸ Κεληθότος] Senilis, clam.

⁹ Αὐτῶ κερῶν] Alia quaestio.

CICERO ATTICO SAL.

VI. **E**GO dum in provincia omnibus rebus Appium orno, subito sum factus¹ accusatoris ejus focer. Id quidem, inquis, dii approbent. Ita velim: teque ita cupere certo scio. Sed crede mihi, nihil minus putaram ego, qui de Tib. Nerone, qui mecum² egerat, certos homines ad mulieres miseram; qui Romam venerunt factis sponfalibus. Sed hoc spero melius. Mulieres quidem valde intelligo delectari obsequio & comitate adolescentis. Cetera noli³ *καταδίξεν*. Sed heus tu, ⁴ *πυρρὸς εἰς θυμὸν* Athenis? ⁵ placet hoc tibi? etsi non impediabant mei certe⁶ libri: non enim ista largitio fuit in cives, sed in hospites liberalitas. Me tamen de Academia⁷ *ἀποπύλω* jubes cogitare; cum jam Appius de E. leusine non cogitet? De Hortensio te certo scio dolere: equidem excrucior: decreram enim cum eo valde familiariter vivere. Nos provinciæ præfecimus Cælium: puerum, inquis, & fortasse fatuum, & non gravem, & non continentem. Assentior: fieri non potuit aliter. Nam quas multo ante tuas acceperam literas, in quibus⁸ *ἐπέχειν* te scripseras quid esset mihi faciendum de relinquendo; eæ me pungebant. Videbam enim, quæ tibi essent *ἐποχῆς* causæ, (& erant eadem mihi) puero tradere me: fratri autem, illud non utile nobis. Nam præter fratrem nemo erat, quem sine contumelia Quæstori, nobili præsertim, anteferrem. Tamen, dum impendere Parthi videbantur, statueram fratrem relinquere, aut etiam Rich-

publi-

¹ *Accusatoris*] Dolabellæ. *Manus.*

² *Egerat*] De Tullia conjugio. Et Nero hic est; opinor, de quo Fam. lib. XIII. ep. 63. & 64. qui Tiberii Imperatoris pater fuit. *Idem.*

³ *Εὐθυμὸς*] Proprie spinas vellere & corrigere. Hic spinæ sunt Dolabellæ vitia, quæ non vult ex superiori ejus vita colligi. *Idem.*

⁴ *Ἦθος*] Frumenta in populum.

⁵ *Placet hoc tibi?*] Elegans usus verbi *placet*. Cum in manifesto peccato aliquem deprehenderant, ita ut ne ipse quidem fa-

ctum suum defendere posse videretur; ita eum interrogabant: *Placet hoc tibi?* Sic Thais Terentiana deprehensum Chæream leviter objurgans: *Serius hoc tibi placet?* Tibullus in carmine obsceno: *placet... qui sub arborum coma, & quæ sequatur.* Piger enim adscribere. *Muret. Var. Leff. XV. 8.*

⁶ *Libri*] De Republica, in quibus improbavi largitionem in cives: videtur enim ad tyrannidem spectare. *Manus.*

⁷ *Περὶ τῆς*] Vide hujus libri ep. 1.

⁸ *Ἐπέχειν*] Dubitare, assentionem retinere. *Εποχῆς*, dubitationis.

publicæ causa contra senatus-consultum ipse remanere: qui postea quam incredibili felicitate discesserunt, sublata dubitatio est. Videbam sermones: hui fratrem reliquit? num est hoc non plus annum obtinere provinciam? quid, quod Senatus eos voluit præfesse provinciis, qui non præfuisent? at hic⁹ triennium. Ergo hæc¹⁰ ad populum. Quid, quæ tecum? nunquam essem sine cura, si quid iracundius, aut contumeliosius, aut negligentius; quæ fert vita hominum. Quid, si quid filius puer, & puer bene sibi fidens? qui esset dolor? quem pater¹¹ non dimittebat; teque¹² id censere moleste ferebat. At nunc Cælius,¹³ non dico equidem quid egerit; sed tamen multo minus laboro. Adde illud, Pompejus eo robore vir, iis radicibus, Q. Cassium sine forte delegit, Cæsar Antonium: ego forte datum offenderem?¹⁴ ut etiam inquireret in eum, quem reliquisset?¹⁵ Hoc melius: & hujus rei plura exempla: senectuti quidem nostræ profecto aptius. At te apud eum, dii boni! quanta in gratia posui? eique legi literas non tuas, sed¹⁶ librarii tui. Amicorum literæ me ad triumphum vocant, rem a nobis, ut ego arbitrator, propter hanc¹⁷ *παλιγγενεσίαν* nostram, non negligendam. Quare tu quoque, mi Attice, incipe id cupere; quo nos minus inepti videamur.

⁹ *Triennium*] In Asia.

¹⁰ *Ad populum*] Dicerem, asserrem, cum excusarem me, quod fratrem provinciæ non præfuissem. Tibi autem alias causas exponerem. Dicerem enim, timuisse me, ne quid in provincia Quintus committeret iracundius, &c. *Manus.*

¹¹ *Non dimittebat*] Mansisset igitur in provincia cum patre, facileque quia puer, & puer bene sibi fidens, commississet, quod esset nobis magnopere dolendum. *Idem.*

¹² *Id censere*] Dimittendum. *Idem.*

¹³ *Non dico equidem quid egerit*] Legendum est; *Non dico equidem quicquid egerit.* *Muretus, Var. Leff. xv. 8.* Melius in *Mil.*

Sed tamen quod egerit, multo minus laboro. F. Ursinus.

¹⁴ *Ut etiam*] Manurus, aut etiam inquirerem in eum, &c. Ut sit sensus: Ne inquirerem quidem in eum debuï, nedum non relinquerem.

¹⁵ *Hoc melius*] Quod quæstorem potius, quam fratrem, relinquerim. *Manus.*

¹⁶ *Librarii tui*] Hoc est, quas non tu, sed tuus, distans me, scripsit librarius: Nicanor, ut videtur, quem secum adduxerat Cicero. Atticus vicissim literas non raro scribebat Cicerois nomine. *Mangolus.*

¹⁷ *Παλιγγενεσίαν*] Alterius quasi viæ inaugurationem, propter exilium. *Manus.*

CICERO ATTICO SAL.

VII. **Q**UINTUS filius, pie sane, me quidem certe multum hortante, sed currentem, animum patris sui forori tuæ reconciliavit. Eum valde etiam tuæ literæ excitaverunt. Quid quæris? confido rem, ut volumus, esse. Bis ad te antea scripsi de re mea familiari, si modo tibi reddita literæ sunt, Græcè ¹ ἐν ἀδελφῶν. Scilicet nihil est movendum: sed tamen ² ἀφραδῶν percunctando de nominibus Milonis, & ut expediat, ut mihi recepit, hortando, aliquid ita tu proficias. Ego Laodicæ Quæstorem Mescinium expectare iussi, ut consecras rationes lege Julia ³ apud duas civitates possim relinquere. Rhodum volo ⁴ puerorum causa; inde quamprimum Athenas, etsi etesiæ valde resstant: sed plane volo his magistratibus, quorum voluntatem ⁵ in supplicatione sum expertus. Tu tamen mitte mihi, quæso, obviam literas, num quid putes Reipublicæ nomine tardandum esse nobis. Tiro ad te dedisset literas, nisi eum graviter ægrum Ipsi reliquisssem. Sed nuntiant, melius esse: ego tamen angor: nihil enim illo adolescente castius, nihil diligentius.

¹ Ἐν ἀδελφῶν] Enigmatice.
² Ἀφραδῶν] Simpliciter.
³ Ἀπὸ δύο πόλεων] Deposuit Laodicæ, & Apameæ, toridemque verbis ad præteritum retulit. Fam. V. 20. Manus.
⁴ Puerorum] Ut inde Cicerones pueros secum deduceret. Lib. V. epist. 18. & epist. 17. lib. II. Fam. Idem.
⁵ In supplicatione] Quæ triumphum pene semper prerogativa est. Corrad.

CICERO ATTICO SAL.

VIII. **C**UM instituissem ad te scribere, calamumque sumpsi, Batonius e navi recta ad me venit domum Ephesi, & epistolam tuam reddidit prid. Kal. Octobres. Lætatus sum felicitate navigationis tuæ, ¹ opportunitate Piliæ, etiam mehercule sermone ejusdem de conjugio Tulliamæ. Batonius autem miros terrores ad me attulit Cæsarianos:

¹ Opportunitate Piliæ] Quæ tibi obviam progressa, opportune adveniendi occurrit. Manus.

nos: cum Lepta etiam plura locutus est: spero falsa, sed certe horribilia: ² exercitum nullo modo dimissarum: cum illo Prætores designatos, Cassium Tribunum plebis, Lentulum Consullem facere: Pompejo in animo esse urbem relinquere. Sed heus tu, num quid moleste fers ³ de illo, qui se solet anteferre patroo sororis tuæ filii? at a quibus victus? sed ad rem. Nos etesiæ vehementissime tardarunt. Detrahit xx ipsos dies etiam ⁴ aphaæstus Rhodiorum. Kal. Octob. Epheso ⁵ conscendentes hanc epistolam dedimus L. Tarquitio, simul e portu egredienti, sed expeditius naviganti. Nos Rhodiorum aphaæstis, cæterisque longis navibus tranquillitates aucupaturi eramus. Ita tamen properabamus, ut non posset magis. De ⁶ raudusculo Puteolano gratum. Nunc velim dispicias res Romanas: videas, quid nobis de triumpho cogitandum putes; ad quem amici me vocant. Ego, nisi Bibulus, qui, dum unus ⁷ hospes in Syria fuit, pedem porta non plus extulit, quam ⁸ domo sua, adniteretur de triumpho, æquo animo essem. Nunc vero ⁹ ἀρχὸν σπαρτῆν. Sed explora rem totam: ut, quo die congressi erimus, consilium capere possimus. At ¹⁰ multa; qui & properarem, & ei literas darem qui aut mecum, aut paulo ante venturus esset. Cicero tibi plurimam salutem dicit: tu dices utriusque nostrum verbis & Piliæ tuæ, & filia.

² Exercitum] Anno insequenti petendi consulatus causa. Cum enim lex esset, ut abfentes consulatum petere non possent; obtinuerat Cæsar decem tribunorum rogatione, consul Pompejo, ut & abfens, & cum imperio posset petere. Idem. Scribendum, Cæsarem exercitum, &c. Bostius Balozianus.
³ De illo] C. Hirro qui repulsam tulerat in Ædilitate curuli, victus a M. Cælio, ut in petitione Auguratus a Cicerone, cui se solitus erat anteferre. Fam. lib. VIII. ep. 9. Poppo.
⁴ Aphaæstus] Quo tum periculose, tum tarde navigavimus. Manus. Quid ἀφραδῶν, vide supra V. 11.
⁵ Conscendentes] In navem scilicet. Nam sine adjectione navis, sic conscendere Cicero usurpat. Grævius.
⁶ Raudusculo] Forte, quod pecuniam dissolveris. Vide Ep. IV. 7. Manus.
⁷ Hospes] Alti, hostis. Plus est, quam, Dum unus hostis: cum non modo hostes, sed & hospites, Bibulus timuerit. Idem.
⁸ Domo sua] Cum domo consul se tenuit metu Cæsaris collegæ. Idem.
⁹ Ἀρχὸν σπαρτῆν] Turpe tacere. Versus Euripidis in Philoæta. Vide lib. III. de Orat. cap. 35.
¹⁰ Multa] Supple, vel scripti, vel scribenda superessent mihi.

CICERO ATTICO SAL.

IX. **I**N Piræa¹ cum exissem prid. Idus Octob. accepi ab Acasto, ² servo meo, statim tuas literas: quas quidem cum expectassem jam diu, admiratus sum, ut vidi obfignatam epistolam, brevitate ejus; ut aperui, rursus ³ σύγχυσον literularum, quæ solent tuæ compositissimæ & clarissimæ esse: ac, ne multa, cognovi ex eo, quod ita scripseras, te Romam venisse a. d. xii. Kalend. Octob. cum febri. Percussus vehementer, nec magis quam debui, statim quæro ex Acasto. Ille & tibi, & sibi visum, & ita se domi ex tuis audisse, ut nihil esset incommode. Id videbatur approbare, quod erat in extremo, febriculam tum te habentem scripsisse. Sed amavi tamen; admiratusque sum, quod nihilo minus ad me tua manu scripsisses. Quare de hoc satis. Spero enim, quæ tua prudentia & temperantia est, & hercule, ut me jubet Acastus, confido te jam, ut volumus, valere. A Turannio te accepisse meas literas gaudeo. ⁴ Παραφύλαξον, si me amas, τὴν τῆς φιλότητος φιλοτιμίαν ἀπόστατα. Hanc quæ mehercule mihi magno dolori est, (dilexi enim hominem) procura, quantalacunque est, Præcianam hereditatem. Prorsus ille ne attingat. Dices, nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi: in quo, ut præcipis, nec me ⁵ κερὸν in expetendo cognosces, nec ἀτυφον in abjiciendo. Intellexi ex tuis literis, te ex Turannio audisse, a me provinciam fratri traditam. Adeon' ego non perspexeram prudentiam literarum tuarum? ⁶ Ἐπέχεσθαι te scribebas. Quid erat dubitatione dignum, si esset quidquam cur placeret, fratrem, & talem fratrem relinqui? ⁷ ἀσέμετος ista mihi tua, non ἐποχή videbatur. Monebas de Q. Cicero-ne puero, ut eum quidem nequiquam relinquerem. ⁸ Τὴ μὲν

¹ Cum exissem] E navi. Corrad.
² Servo meo] Leges: Statore meo. Muretus, Var. Lect. XV. 8.
³ Σύγχυσον] Confusionem.
⁴ Παραφύλαξον] Observa, si me amas, conservatoris Philotimi cupiditatem quam maxime, & cura, ne Præcianam hereditatem at-

tingat. Vide Fam. XIV. 5.
⁵ Κερὸν] Inanem. Ἀτυφον, sine fastu.
⁶ Ἐπέχεσθαι] Assensum sustinere.
⁷ Ἀσέμετος] Improbatum.
⁸ Τὴ μὲν ἔπος δούλ'] Meam mihi somnium: subaudi, narrabas.

ἔπος ἐμοί. Eadem omnia, quasi collocuti essemus, vidimus. Non fuit faciendum aliter, et meque ⁹ ἐπιχρῶσα ἐποχή tua dubitatione liberavit. Sed puto te accepisse de hac re epistolam scriptam accuratius. Ego tabellarios postero die ad vos eram missurus, quos puto ante venturos, quam nostrum Saufejum: sed eum sine meis literis ad te venire vix rectum erat. Tu mihi, ut polliceris, de Tulliola mea, id est, de Dolabella, perscribas; de Republica, quam prævideo in summis periculis; de Censoribus, maximeque de signis, tabulis quid fiat; ¹⁰ referaturne. Idibus Octob. has dedi literas: quo die ut scribis, Cæsar Placentiam ¹¹ legiones quatuor. Quæso, quid nobis futurum est? In arce Athenis statio mea nunc placet.

⁹ Ἐπιχρῶσα] Disturna tua dubitatio fecit, ut non amplius dubitarem.

¹⁰ Referaturne] A censoribus ad senatum, ut S. C. fiat de sumptu signorum, & tabularum coercendo. Fam. lib. VIII. epist. 14. Manus. Nostri, Referantur. Ut puto, melius. Solebant enim Ediles, tabulas signaque & alia ornamenta a civitatibus atque hospitibus, mutuo accipere, ad magnificentiam or-

natumque ludæm, quæ postea dominis referenda curent. Quidam tamen, ut fit, per simulationem Edilitatis accepta, domum inde atque in hortos suos everentes, restituere negligebant. Huic quasi latrocinio, Censores providere volentes, suis restitui jusserunt. Itaque Cicero, num referatur, quærit. *Malaspina.*

¹¹ Legiones] Adducturus erat. Corrad.

